

MAHALLIY TADBIRKORLIKNI RIVOJLANTIRISHNING TASHKILIY-IQTISODIY MEXANIZMLARINI TAKOMILLASHTIRISH YO‘LLARI

WAYS TO IMPROVE THE ORGANIZATIONAL AND ECONOMIC MECHANISMS OF LOCAL ENTREPRENEURSHIP DEVELOPMENT

¹**Abdullayev Azizbek
Abduvaliyevich**

¹*O‘zbekiston Respublikasi Markaziy banki, Tadbirkorlikni qo‘llab-quvvatlash
va aholi bandligini ta‘minlash departamenti boshqarma boshlig‘i*

Annotatsiya Abstract

Uzb. - Ushbu maqolada mahalliy tadbirkorlikni rivojlantirishning tashkiliy-iqtisodiy mexanizmlari, ularning iqtisodiyotdagi ahamiyati hamda hududiy rivojlanishga ta‘siri ilmiy jihatdan tahlil qilingan. Shuningdek, kichik biznes va xususiy tadbirkorlik faoliyatini qo‘llab-quvvatlashning zamonaviy usullari, moliyaviy va institutsional mexanizmlarni takomillashtirish yo‘llari yoritilgan. Tadqiqot davomida O‘zbekistonda tadbirkorlikni rivojlantirish bo‘yicha amalga oshirilayotgan islohotlar tahlil qilinib, mavjud muammolar va ularni bartaraf etish bo‘yicha ilmiy-amaliy takliflar ishlab chiqilgan.

Eng. - This article scientifically analyzes the organizational and economic mechanisms of developing local entrepreneurship, their importance in the economy, and their impact on regional development. The study also highlights modern methods of supporting small business and private entrepreneurship, as well as ways to improve financial and institutional mechanisms. During the research, the reforms being implemented in Uzbekistan to develop entrepreneurship were analyzed, existing problems were identified, and scientific and practical recommendations for their solution were developed.

Kalit so‘zlar: Keywords:

❖ *mahalliy tadbirkorlik, kichik biznes, iqtisodiy mexanizm, tashkiliy mexanizm, hududiy iqtisodiyot, investitsiya, innovatsiya, moliyaviy qo‘llab-quvvatlash, biznes muhiti, iqtisodiy islohotlar.*

❖ *local entrepreneurship, small business, economic mechanism, organizational mechanism, regional economy, investment, innovation, financial support, business environment, economic reforms.*

Kirish.

Bugungi kunda mamlakat iqtisodiyotini barqaror rivojlantirishda mahalliy tadbirkorlik faoliyati muhim omillardan biri hisoblanadi. Ayniqsa, kichik biznes va xususiy tadbirkorlik iqtisodiyotning raqobatbardoshligini oshirish, yangi ish o‘rinlarini yaratish hamda aholi daromadlarini ko‘paytirishda muhim ahamiyat kasb etmoqda. Shu sababli mahalliy

tadbirkorlikni rivojlantirishning tashkiliy-iqtisodiy mexanizmlarini takomillashtirish bugungi iqtisodiy siyosatning ustuvor yo‘nalishlaridan biri sifatida qaralmoqda.

Bozor iqtisodiyoti sharoitida tadbirkorlik faoliyatining samarali tashkil etilishi hududlarning iqtisodiy salohiyatini oshirishga xizmat qiladi. Xususan, tadbirkorlik subyektlarini moliyaviy qo‘llab-quvvatlash, ularga soliq imtiyozlari yaratish, infratuzilmani

rivojlantirish va innovatsion texnologiyalarni joriy etish orqali iqtisodiy o'sishga erishish mumkin. Shu jihatdan mahalliy tadbirkorlikni rivojlantirishning zamonaviy mexanizmlarini ilmiy jihatdan tadqiq etish dolzarb masala hisoblanadi [1].

O'zbekistonda tadbirkorlikni qo'llab-quvvatlash bo'yicha keng ko'lamli islohotlar amalga oshirilmoqda. Natijada kichik biznesning yalpi ichki mahsulotdagi ulushi va iqtisodiyotdagi ahamiyati yildan-yilga ortib bormoqda [2]. Biroq hududlarda tadbirkorlik faoliyatini tashkil etishda moliyaviy resurslarning yetishmasligi, infratuzilmaviy muammolar va boshqaruv mexanizmlarining samaradorligi bilan bog'liq ayrim kamchiliklar mavjud bo'lib qolmoqda. Shu sababli ushbu yo'nalishda tashkiliy-iqtisodiy mexanizmlarni takomillashtirish bo'yicha ilmiy asoslangan taklif va tavsiyalar ishlab chiqish muhim ahamiyatga ega.

Mavzuga oid adabiyotlar sharhi.

"Mahalliy tadbirkorlikni rivojlantirishning tashkiliy-iqtisodiy mexanizmlarini takomillashtirish" mavzusi asosida xorij olimlari tomonidan tadbirkorlik faoliyatining hududiy iqtisodiyotdagi o'rnini, uni qo'llab-quvvatlash mexanizmlari hamda innovatsion rivojlanish omillari bo'yicha qator ilmiy tadqiqotlar olib borilgan.

Amerikalik iqtisodchi olim, professor Edward J. Malecki o'z tadqiqotlarida mahalliy tadbirkorlikning rivojlanishi bevosita hududiy infratuzilma, innovatsion muhit va institutsional qo'llab-quvvatlash darajasiga bog'liq ekanligini ta'kidlaydi. Olimning fikricha, rivojlangan biznes muhiti hududlarning iqtisodiy raqobatbardoshligini oshiradi [3]. Fikrimizcha, tadbirkorlik infratuzilmasini rivojlantirish orqali hududlarda iqtisodiy faollikni yanada kuchaytirish mumkin.

Chexiyalik iqtisodchi, PhD Ondřej Dvouletý tadqiqotlarida kichik biznes va xususiy tadbirkorlik iqtisodiy o'sishning asosiy

manbalaridan biri ekanligini ilmiy asoslaydi. U tadbirkorlik subyektlari yangi ish o'rinlarini yaratish va hududiy bandlikni ta'minlashda muhim rol o'ynashini qayd etadi [4]. Fikrimizcha, mahalliy biznesni qo'llab-quvvatlash orqali aholi daromadlari va bandligini oshirish mumkin.

Norvegiyalik iqtisod fanlari doktori Jan Ole Rypestøl innovatsion tadbirkorlikni hududiy sanoat rivojlanishining muhim omili sifatida baholaydi. Olim yangi tashkil etilgan korxonalar iqtisodiyotda raqobat muhitini shakllantirib, ishlab chiqarish samaradorligini oshirishini ta'kidlaydi [5]. Fikrimizcha, innovatsion tadbirkorlikni rag'batlantirish iqtisodiy modernizatsiyaning asosiy yo'nalishlaridan biridir.

Amerikalik professor Haifeng Qian o'z ilmiy ishlarida bilimlarga asoslangan iqtisodiyotda tadbirkorlik faoliyati innovatsiyalarni amaliyotga joriy etuvchi asosiy vosita ekanligini qayd etgan. Uning fikricha, bilim va texnologiyalar almashinuvi hududiy iqtisodiy rivojlanishni tezlashtiradi [6]. Fikrimizcha, raqamli texnologiyalarni tadbirkorlikka keng joriy etish biznes samaradorligini oshiradi.

Germaniyalik professor Rolf Sternberg tadbirkorlik faoliyatiga geografik va ijtimoiy omillarning ta'sirini tadqiq qilgan. Olim hududning iqtisodiy salohiyati, investitsion muhiti va biznes madaniyati tadbirkorlik rivojiga sezilarli ta'sir ko'rsatishini asoslab bergan [7]. Fikrimizcha, hududiy imkoniyatlardan samarali foydalanish tadbirkorlikni rivojlantirishning muhim omili hisoblanadi.

Avstraliyalik professor Beraice Kotey tadbirkorlik rivojlanishida inson kapitali va moliyaviy resurslarning o'rnini muhim ekanligini ta'kidlaydi. Olimning fikriga ko'ra, malakali kadrlar va investitsion qo'llab-quvvatlash biznesning uzoq muddatli barqarorligini ta'minlaydi [8]. Fikrimizcha, tadbirkorlikni rivojlantirishda kadrlar tayyorlash tizimini takomillashtirish zarur.

Niderlandiyalik professor Peter Nijkamp tadbirkorlik iqtisodiy o'sish va hududiy rivojlanishning strategik omili ekanligini qayd etadi. U davlatning institutsional siyosati va innovatsion qo'llab-quvvatlash mexanizmlari biznes rivojlanishiga ijobiy ta'sir ko'rsatishini ta'kidlagan [9]. Fikrimizcha, davlat va xususiy sektor hamkorligini kuchaytirish mahalliy tadbirkorlik rivojiga xizmat qiladi.

Mahalliy iqtisodchi olimlardan iqtisod fanlari doktori, professor Murodulla Boltaboyev kichik biznes va xususiy tadbirkorlik iqtisodiyotni modernizatsiya qilishning muhim omili ekanligini ta'kidlaydi. Olimning fikricha, tadbirkorlikni rivojlantirish orqali iqtisodiyotda raqobat muhiti shakllanadi va bozor munosabatlari takomillashadi [10]. Fikrimizcha, kichik biznes iqtisodiyotning eng faol va moslashuvchan sektori hisoblanadi.

O'zbekistonlik iqtisod fanlari doktori, professor Qodirjon Hoshimov tadbirkorlikni qo'llab-quvvatlashda davlatning moliyaviy va tashkiliy mexanizmlariga alohida e'tibor qaratgan. U imtiyozli kreditlar, subsidiyalar va soliq yengilliklari tadbirkorlik faolligini oshirishini ilmiy jihatdan asoslagan [11]. Fikrimizcha, moliyaviy qo'llab-quvvatlash tizimini kengaytirish yangi biznes subyektlari sonini oshiradi.

Iqtisodchi olim Zafar Xudoyberdiyev biznes muhitini yaxshilash, soliq tizimini soddalashtirish va tadbirkorlik faoliyatidagi byurokratik to'siqlarni kamaytirish zarurligini qayd etgan [12]. Fikrimizcha, qulay biznes muhiti tadbirkorlikning barqaror rivojlanishini ta'minlaydi.

Yuqoridagi ilmiy tadqiqotlar tahlili shuni ko'rsatadiki, mahalliy tadbirkorlikni rivojlantirishning tashkiliy-iqtisodiy mexanizmlarini takomillashtirish masalasi xorijiy va mahalliy iqtisodchi olimlar tomonidan keng o'rganilgan. Biroq jahon iqtisodiyotida yuz berayotgan global integratsiya jarayonlari, raqamli iqtisodiyotning rivojlanishi, innovatsion texnologiyalar va kuchayib borayotgan raqobat

sharoitida tadbirkorlikni qo'llab-quvvatlashning zamonaviy va samarali mexanizmlarini ishlab chiqish dolzarb ahamiyat kasb etmoqda. Shu sababli mazkur yo'nalishda ilmiy izlanishlarni davom ettirish, hududiy xususiyatlarni inobatga olgan holda yangi iqtisodiy yondashuv va amaliy takliflarni ishlab chiqish zarurati mavjud.

Tadqiqot metodologiyasi.

Ushbu maqolani tayyorlashda huquqiy hujjatlar, foydalanilgan adabiyotlar va internet ma'lumotlari hamda iqtisodchilarning ushbu mavzu bo'yicha ilmiy va nazariy qarashlari qiyosiy va tanqidiy tahlil qilindi. Mavzuni o'rganish jarayonida umumiy iqtisodiy usullar bilan bir qatorda tizimli tahlil, umumlashtirish, mantiqiy fikrlash va statistik usullar qo'llanildi.

Tahlil va natijalar muhokamasi.

Mahalliy tadbirkorlik mamlakat iqtisodiyotining barqaror rivojlanishini ta'minlovchi asosiy sektorlardan biri hisoblanadi. Kichik biznes va xususiy tadbirkorlikning kengayishi iqtisodiyotda raqobat muhitini shakllantiradi, yangi ish o'rinlarini yaratadi hamda aholi daromadlarini oshirishga xizmat qiladi. Shu sababli ushbu soha davlat iqtisodiy siyosatining ustuvor yo'nalishlaridan biri sifatida belgilangan.

O'zbekiston Respublikasida tadbirkorlik faoliyatini huquqiy jihatdan qo'llab-quvvatlash "Tadbirkorlik faoliyati erkinligining kafolatlari to'g'risida"gi Qonun bilan mustahkamlangan bo'lib, unda tadbirkorlarning huquq va erkinliklarini himoya qilish, davlat organlarining asossiz aralashuvini cheklash hamda biznes yuritish uchun teng sharoit yaratish asosiy prinsip sifatida belgilangan [13]. Fikrimizcha, mazkur qonun tadbirkorlik faoliyatining huquqiy barqarorligini ta'minlashda muhim o'rin tutadi.

Shuningdek, O'zbekiston Respublikasi Prezidentining "2022-2026-yillarga mo'ljallangan Yangi O'zbekistonning taraqqiyot strategiyasi to'g'risida"gi Farmoni iqtisodiyotni liberallashtirish, xususiy sektor

ulushini oshirish va tadbirkorlik faoliyatini kengaytirishga qaratilgan bo‘lib, unda biznes muhitini yaxshilash ustuvor vazifa sifatida belgilangan [14]. Fikrimizcha, ushbu strategiya tadbirkorlikni rivojlantirishning uzoq muddatli konseptual asosini yaratadi.

Bundan tashqari, hududlarda tadbirkorlikni rivojlantirish va bandlikni ta‘minlashga qaratilgan davlat siyosati doirasida qabul qilingan Prezident qarorlari kichik biznes subyektlari sonining oshishiga, yangi ish o‘rinlarining yaratilishiga va hududiy iqtisodiy tafovutlarning kamayishiga xizmat qilmoqda [15]. Fikrimizcha, mazkur chora-tadbirlar mahalliy iqtisodiyotning barqaror o‘shishiga bevosita ta‘sir ko‘rsatadi.

So‘nggi yillarda O‘zbekistonda tadbirkorlikni rivojlantirish bo‘yicha amalga oshirilgan islohotlar natijasida kichik biznes va xususiy tadbirkorlikning iqtisodiyotdagi ulushi sezilarli darajada oshdi. Bu jarayon davlat tomonidan yaratilgan qulay biznes muhiti, soliq tizimining soddalashtirilishi va moliyaviy qo‘llab-quvvatlash mexanizmlarining kengayishi bilan bog‘liqdir.

“Yangi O‘zbekistonning taraqqiyot strategiyasi”da belgilangan vazifalarga muvofiq, iqtisodiyotda xususiy sektor ulushini oshirish, tadbirkorlik faoliyatini raqamlashtirish va investitsion jozibadorlikni

kuchaytirish bo‘yicha keng ko‘lamli islohotlar amalga oshirilmoqda [14]. Fikrimizcha, ushbu islohotlar tadbirkorlik faoliyatining barqaror o‘shishiga xizmat qilmoqda.

Shu bilan birga, ayrim hududlarda infratuzilmaning yetarli darajada rivojlanmaganligi, moliyaviy resurslarga kirishdagi cheklovlar hamda logistika muammolari tadbirkorlik rivojiga salbiy ta‘sir ko‘rsatmoqda. Biroq raqamli davlat xizmatlarining joriy etilishi va “yagona darcha” tamoyilining kengayishi biznesni ro‘yxatdan o‘tkazish va yuritish jarayonlarini sezilarli darajada yengillashtirmoqda [13]. Fikrimizcha, raqamli transformatsiya tadbirkorlik samaradorligini oshirishda muhim omil hisoblanadi.

O‘zbekistonda tadbirkorlikni rivojlantirish bo‘yicha amalga oshirilayotgan keng ko‘lamli islohotlarga qaramay, soha rivojiga salbiy ta‘sir ko‘rsatuvchi bir qator tizimli muammolar saqlanib qolmoqda. Ushbu muammolarni iqtisodiy, tashkiliy va institutsional kesimda tahlil qilish muhim ahamiyatga ega.

Kichik biznes subyektlari uchun asosiy muammolardan biri – kredit resurslarining yetarli emasligi va ularning foiz stavkalari yuqoriligidir. Bu holat yangi bizneslarni tashkil etish va kengaytirishga to‘sqinlik qilmoqda.

1-jadval

Tadbirkorlik subyektlariga ajratilgan kreditlar dinamikasi (2020–2024) [16]

Yil	Ajratilgan kreditlar (trln so‘m)	O‘shish sur‘ati (%)
2020	78.5	–
2021	92.3	17.6
2022	110.8	20
2023	135.4	22.2
2024	158.7	17.2

1-jadval ma‘lumotlari tahlili shuni ko‘rsatadiki, 2020–2024-yillar davomida O‘zbekistonda tadbirkorlik subyektlariga ajratilgan kreditlar hajmi barqaror o‘shish tendensiyasiga ega bo‘lgan. Xususan, 2020-yilda 78,5 trln so‘m bo‘lgan kredit portfeli

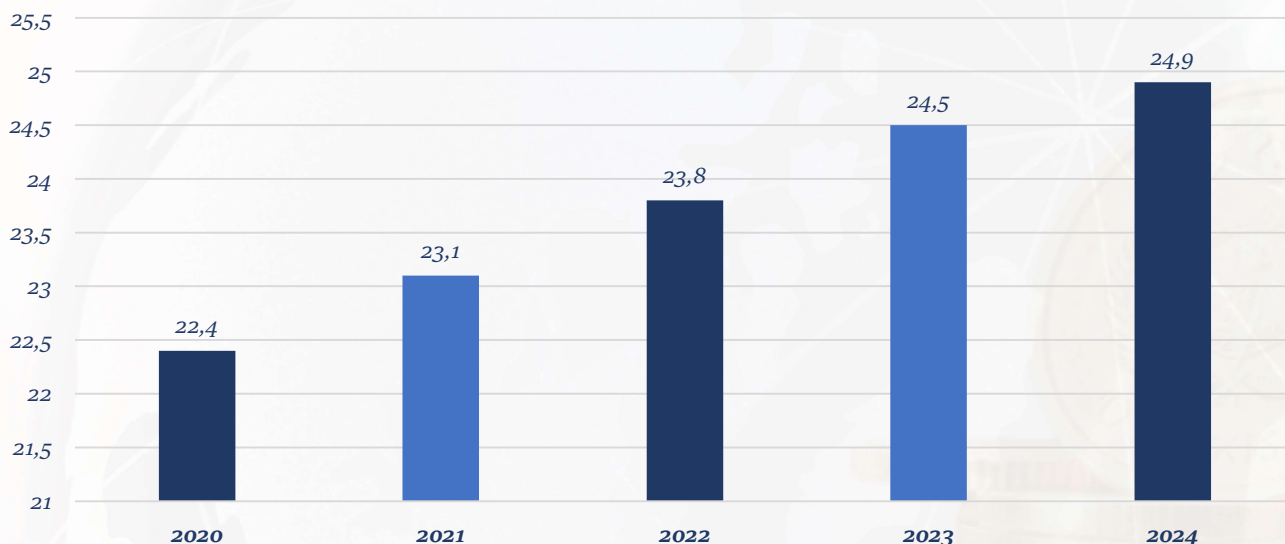
2024-yilga kelib 158,7 trln so‘mga yetgan bo‘lib, bu deyarli ikki baravar o‘shishni anglatadi.

Biroq o‘shish dinamikasiga qaramasdan, kredit resurslarining taqsimlanishida nomutanosibliklar mavjud. Ya‘ni, kreditlarning

katta qismi yirik korxonalar va davlat dasturlariga yo'naltirilgan bo'lib, kichik biznes va startaplar ulushi nisbatan pastligicha qolmoqda. Bu holat yangi tadbirkorlik subyektlarining moliyaviy imkoniyatlarini cheklab, ularning bozorga kirish jarayonini sekinlashtiradi.

Shu sababli, kreditlash tizimini yanada diversifikatsiya qilish va kichik biznes uchun maxsus imtiyozli moliyaviy instrumentlarni kengaytirish zarur.

Tadbirkorlik subyektlari uchun soliq tizimi soddalashtirilgan bo'lsa-da, ayrim yo'nalishlarda soliq yuki hali ham yuqori hisoblanadi.

1-rasm. O'zbekistonda soliq tushumlarining YaIMdagi ulushi (foizda) [16]

1-rasm ma'lumotlari O'zbekistonda soliq tushumlarining YaIMdagi ulushi 2020–2024-yillar davomida asta-sekin oshib borganini ko'rsatadi. 2020-yilda 22,4 foiz bo'lgan ko'rsatkich 2024-yilga kelib 24,9 foizga yetgan.

Ushbu o'sish fiskal siyosat samaradorligini va soliq bazasining kengayib borayotganini bildiradi. Shu bilan birga, soliq tizimining soddalashtirilishi va raqamlashtirilishi ijobiy tendensiya sifatida qayd etilishi mumkin. Ammo tadbirkorlikni yanada rivojlantirish uchun soliq yukini optimallashtirish va differensial yondashuvni kuchaytirish maqsadga muvofiq hisoblanadi.

Infratuzilma va logistika tadbirkorlik faoliyatining samarali ishlashi uchun asosiy iqtisodiy shartlardan biri hisoblanadi. Ular ishlab chiqarish, ta'minot zanjiri, mahsulotni yetkazib berish va bozor bilan bog'lanish

jarayonlarini bevosita belgilaydi. Shu sababli ushbu yo'nalishdagi kamchiliklar tadbirkorlik rivojiga sezilarli to'siq bo'lib qolmoqda.

O'zbekistonda ayrim hududlarda yo'l-transport tizimining yetarli darajada rivojlanmaganligi, logistika markazlarining kamligi hamda ishlab chiqarish infratuzilmasining notekis joylashuvi kuzatiladi. Natijada korxonalar uchun xomashyo yetkazib berish va tayyor mahsulotni bozorlarga chiqarish jarayonlari qimmatlashadi va vaqt jihatidan cho'ziladi.

2-jadval tahliliga ko'ra, tadbirkorlik faolligi asosan Toshkent shahri va yirik sanoat hududlarida yuqori, chekka hududlarda esa nisbatan past. Bu holat infratuzilma rivojlanish darajasi bilan bevosita bog'liq bo'lib, transport qulayligi va logistika tizimi rivojlangan hududlarda biznes subyektlari soni ham ko'proq ekanligini ko'rsatadi.

2-jadval

Hududlar kesimida faol tadbirkorlik subyektlari soni va ulushi (2024) [17]

Hudud	Faol korxonalar (ming)	Ulushi (%)
Toshkent shahri	88.1	24.9
Toshkent viloyati	37.4	10.6
Samarqand viloyati	36.4	10.3
Farg'ona viloyati	33	9.3
Buxoro viloyati	26.8	7.6
Qashqadaryo viloyati	26.4	7.5
Andijon viloyati	24	6.8
Namangan viloyati	22.5	6.4
Xorazm viloyati	22.7	6.4
Qoraqalpog'iston Respublikasi	21.4	6.1
Surxondaryo viloyati	19.9	5.6
Navoiy viloyati	19	5.4
Jizzax viloyati	16.1	4.6

Jadvaldan ko'rinadiki, tadbirkorlik subyektlarining eng katta ulushi Toshkent shahriga to'g'ri keladi (24.9 foiz), bu esa iqtisodiy markazlashuv darajasi yuqoriligini bildiradi. Toshkent viloyati va Samarqand viloyati ham yuqori ulushga ega bo'lib, bu hududlarda sanoat va xizmatlar sektori rivojlanganligini ko'rsatadi.

Aksincha, Jizzax (4.6 foiz) va Navoiy (5.4 foiz) viloyatlarida ulush past bo'lib, bu hududlarda biznes infratuzilmasi va investitsion faollik nisbatan zaifroq ekanini anglatadi. Umuman olganda, jadval hududlar o'rtasida sezilarli iqtisodiy nomutanosiblik mavjudligini va tadbirkorlikni teng rivojlantirish zarurligini ko'rsatadi.

Logistika tizimi tadbirkorlik faoliyatining samaradorligini belgilovchi asosiy omillardan biridir. O'zbekistonda so'nggi yillarda transport infratuzilmasi modernizatsiya qilinayotgan bo'lsa-da, hududlar kesimida logistika xizmatlarining rivojlanish darajasi bir xil emas. Ayniqsa, chekka hududlarda transport xarajatlarining yuqoriligi, yetkazib berish muddatlarining uzoqligi va zamonaviy logistika markazlarining yetishmasligi kichik biznes faoliyatiga salbiy ta'sir ko'rsatmoqda.

Natijada mahsulot tannarxi oshadi, eksport salohiyati pasayadi va bozordagi raqobatbardoshlik cheklanadi. Shu sababli logistika tizimini modernizatsiya qilish hududiy iqtisodiy rivojlanishning muhim sharti hisoblanadi.

3-jadval

Logistik muammolar va ularning tadbirkorlikka ta'siri [18]

Muammo	Tavsifi	Tadbirkorlikka ta'siri
Transport xarajatlarining yuqoriligi	Yoqilg'i va tashish narxlari qimmat	Mahsulot tannarxi oshadi
Logistika markazlarining yetishmasligi	Ombor va tarqatish tizimi rivojlanmagan	Yetkazib berish kechikadi
Hududiy uzoqlik	Bozorlardan uzoq joylashuv	Raqobatbardoshlik pasayadi
Raqamli logistika sustligi	Tracking tizimlar to'liq emas	Operatsion nazorat qiyinlashadi

Jadval tahlili shuni ko'rsatadiki, logistika muammolari asosan xarajatlarning oshishi va yetkazib berish zanjirining uzayishi bilan bog'liq. Bu holat kichik va o'rta biznes subyektlari uchun qo'shimcha moliyaviy yuk yaratadi. Natijada ularning bozorni kengaytirish imkoniyati cheklanadi va iqtisodiy samaradorlik pasayadi.

Umumiy tahlillar shuni ko'rsatadiki, O'zbekistonda tadbirkorlikni rivojlantirish bo'yicha amalga oshirilayotgan islohotlar ijobiy natijalar bermoqda: kreditlash hajmining oshishi, soliq tizimining soddalashtirilishi va raqamli davlat xizmatlarining joriy etilishi biznes muhitini sezilarli darajada yaxshilagan. Natijada kichik biznes va xususiy tadbirkorlikning iqtisodiyotdagi ulushi kengayib, hududlarda yangi ish o'rinlari yaratilishiga xizmat qilmoqda.

Xulosa va takliflar.

Mazkur maqolada O'zbekistonda tadbirkorlikni rivojlantirish jarayonlari tizimli ravishda tahlil qilindi. Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatadiki, so'nggi yillarda davlat tomonidan amalga oshirilgan islohotlar – xususan, soliq tizimini soddalashtirish, kreditlash hajmini oshirish, raqamli davlat xizmatlarini joriy etish va "yagona darcha" tamoyilini kengaytirish – tadbirkorlik muhitini sezilarli darajada yaxshilagan.

Shu bilan birga, kichik biznes va xususiy tadbirkorlik iqtisodiyotning muhim drayveriga aylangan bo'lib, bandlikni ta'minlash va hududiy iqtisodiy faollikni oshirishda muhim rol o'ynamoqda. Biroq tahlillar shuni ham ko'rsatadiki, sohada bir qator tizimli muammolar saqlanib qolmoqda.

Umuman olganda, tadbirkorlikni rivojlantirish bo'yicha olib borilayotgan siyosat

ijobiy natijalar berayotgan bo'lsa-da, uni yanada takomillashtirish zarurati mavjud.

Birinchidan, kreditlash tizimini takomillashtirish zarur. Kichik biznes va startaplar uchun imtiyozli kreditlar ulushini oshirish, garov talablarini soddalashtirish hamda mikromoliyalashtirish mexanizmlarini kengaytirish orqali tadbirkorlarning moliyaviy resurslarga kirish imkoniyatlarini yaxshilash maqsadga muvofiq.

Ikkinchidan, soliq yukini optimallashtirish lozim. Kichik tadbirkorlar uchun differensial soliq stavkalarini joriy etish va soliq ma'muriyatchiligini yanada soddalashtirish biznes yuritishdagi moliyaviy bosimni kamaytiradi.

Uchinchidan, hududiy rivojlanishni muvozanatlashtirish kerak. Infratuzilmasi sust rivojlangan hududlarda sanoat zonalari, logistika markazlari va biznes inkubatorlarni kengaytirish orqali hududlar o'rtasidagi iqtisodiy tafovutlarni qisqartirish mumkin.

To'rtinchidan, logistika tizimini modernizatsiya qilish muhim ahamiyatga ega. Transport xarajatlarini kamaytirish, zamonaviy ombor va yetkazib berish tizimlarini rivojlantirish hamda raqamli logistika platformalarini joriy etish tadbirkorlik samaradorligini oshiradi.

Beshinchidan, tadbirkorlikni qo'llab-quvvatlash institutlarini kuchaytirish zarur. Konsalting, huquqiy yordam va biznes maslahat xizmatlarini kengaytirish yangi tadbirkorlar uchun qulay va barqaror biznes muhitini shakllantirishga xizmat qiladi.

Xulosa qilib aytganda, mazkur yo'nalishlarda amalga oshiriladigan islohotlar tadbirkorlik sektorining barqaror o'sishini ta'minlab, uning milliy iqtisodiyotdagi o'rnini yanada mustahkamlashga xizmat qiladi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. Boltaboyev M.P. *Kichik biznes va tadbirkorlik.* – Toshkent: Noshir, 2011. – 277 b., 45-bet.
2. Xudoyberdiyev Z., Homitov K., Murolov A., Muhamedov F. *Tadbirkorlik va biznes asoslari.* – Toshkent: Ilm Ziyi, 2009. – 344 b., 67-bet.

3. Malecki E. J. *Entrepreneurship in regional and local development //International regional science review.* – 1993. – T. 16. – №. 1-2. – P. 119-153.
4. Dvoutetý O., Gordievskaya A., Procházka D. A. *Investigating the relationship between entrepreneurship and regional development: Case of developing countries //Journal of Global Entrepreneurship Research.* – 2018. – T. 8. – №. 1. – P. 16.
5. Rypestøl J. O. *Regional industrial path development: The role of new entrepreneurial firms //Journal of Innovation and Entrepreneurship.* – 2017. – T. 6. – №. 1. – P. 3.
6. Qian H. *Knowledge-based regional economic development: A synthetic review of knowledge spillovers, entrepreneurship, and entrepreneurial ecosystems //Economic Development Quarterly.* – 2018. – T. 32. – №. 2. – P. 163-176.
7. Sternberg R. *Entrepreneurship and geography—some thoughts about a complex relationship //The Annals of Regional Science.* – 2022. – T. 69. – №. 3. – P. 559-584.
8. Kotey B. *Entrepreneurship and regional development: A theoretical framework //Small Enterprise Research.* – 2006. – T. 14. – №. 2. – P. 20-45.
9. Batabyal A. A., Nijkamp P. *A Schumpeterian model of entrepreneurship, innovation, and regional economic growth //International Regional Science Review.* – 2012. – T. 35. – №. 3. – P. 339-361.
10. Boltaboyev M.P. *“Kichik biznes va tadbirkorlik” – Toshkent: “Noshir” nashriyoti, 2011. – 277 b. ISBN: 978-9943-353-58-9*
11. Hoshimov Q. *Tadbirkorlik iqtisodiyoti. – Toshkent: “Iqtisodiyot” nashriyoti, 2015. – 312 b.*
12. Xudoyberdiyev Z., Homitov K., Murodov A., Muhamedov F. *“Tadbirkorlik va biznes asoslari” – Toshkent: “Ilm Ziyo” nashriyoti, 2009. – 344 b. ISBN: 978-9943-303-77-5.*
13. O‘zbekiston Respublikasi Qonuni. *“Tadbirkorlik faoliyati erkinligining kafolatlari to‘g‘risida” (yangi tahrir), 02.05.2012-yil, O‘RQ-328-son.*
14. O‘zbekiston Respublikasi Prezidenti Farmoni. *“2022–2026-yillarga mo‘ljallangan Yangi O‘zbekistonning taraqqiyot strategiyasi to‘g‘risida”, PF-60-son, 28.01.2022-yil.*
15. O‘zbekiston Respublikasi Prezidenti qarorlari. *Tadbirkorlikni rivojlantirish va bandlikni ta‘minlashga oid hujjatlar (2021–2023-yillar).*
16. O‘zbekiston Respublikasi Markaziy banki. *“Information on the types of loans (bank kreditlari statistikasi)”, 2023–2024-yillar ma‘lumotlari asosida muallif tomonidan ishlab chiqilgan.*
17. O‘zbekiston Respublikasi Milliy statistika qo‘mitasi (stat.uz), *2024-yil hududiy tadbirkorlik statistikasi asosida muallif tomonidan tayyorlandi.*
18. O‘zbekiston Respublikasi Davlat statistika qo‘mitasi, *tegishli vazirlik va idoralar hamda Jahon banki ma‘lumotlari asosida muallif tomonidan tayyorlangan.*